

довољно да она буде само правно нормирана јер је у минималном правном смислу свака држава (па и тоталитаристичка или фашистичка) донекле и правна држава. Из тога се види да није довољно само нешто нормирати, него то треба и остварити па се правна држава подједнако испробава и у области стварања права али и у области његове примене. Уствари, за правну државу је важно да признаје и поштује нешто што је старије и стоји изнад сваке државе, што треба да се сачува од било ког угрожавања. Баш заслугом либерализма правна држава је повезана са идејом о подели и ограничењу власти, а пре свега оном о постојању људских слобода и права која су света и старија од саме државе и у које она не би смела никако да дирне. Као што и лаици правну државу виде као симбол људске слободе, још више од њих, за правнике она значи признање и гарантовање слобода и права и постојање развијеног система или плурализма метода заштите тих права.

Ако је тачно да демократија није довољан услов правне државе, то не може да се каже за све демократске институције друштва, а пре свега политичке партије, за које се данас с правом тврди да су важан услов развитка правне државе. При томе се има у виду постојање и деловање више партија а не само једне јер се сматра да без партијског плурализма нема ни политичког плурализма. А тада и институције правне државе нестају или постају привидне. Просто речено, правна држава је спојива само са вишестраначком демократијом, док је супротност и неспојива са једнопартијском државом или диктатуром. Партијска (једнопартијска) држава не може никако да се преобрази у правну државу јер се користи монополом силе и оним другим који стиче и одржава без принуде. Тако неке партијске државе покушавају да створе привид демократије и сакрију своју голу диктатуру којом владају и одржавају се. То је својевремено био случај и са југословенском комунистичком партијом (СКЈ) која је желела да се преобрази од класичне партије која влада диктатуром у једну нову организацију која оставља утисак колективног интелектуалца који све мање влада помоћу силе, а све више помоћу свести и убеђивања. Деловање једнопартијског система ствара раскорак између нормативног и стварног, али и сам правни систем претвара у коегзистенцију неусклађених начелних и конкретних норми. Наспрам оптимистичког идеолошког програма о будућности друштва, развија се систем оперативних правних норми које одударају од ових пројекција и служе обезбеђењу монополског положаја партије и њеног руководства. Док у партијској држави доминира